

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Filipa Dienstbiera a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně: **M. N.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 10. 2015, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 11. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 – 129,

takto:

I. Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá**.

II. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 11. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 - 129, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a dosavadní průběh řízení

[1] Žalobkyně (stěžovatelka) brojí žalobou u Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) proti v záhlaví popsanému rozhodnutí, kterým žalovaná zamítla její námitky proti rozhodnutí ze dne 8. 1. 2015, č. j. X.

[2] Usnesením ze dne 18. 3. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 – 66, krajský soud stěžovatelce přiznal zcela osvobození od soudních poplatků (výrok I.) a zamítl její žádost o ustanovení zástupce (výrok II.). Výrok II. tohoto usnesení zrušil Nejvyšší správní soud na základě kasační stížnosti podané stěžovatelkou rozsudkem ze dne 2. 6. 2016, č. j. 9 As 77/2016 – 35, a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[3] Usnesením ze dne 8. 6. 2016, č. j. 19 Ad 37/2015 – 87, krajský soud stěžovatelce ustanovil zástupkyni JUDr. Libuši Šmehlíkovou, advokátku, přičemž jde o osobu, kterou navrhovala ustanovit svým zástupcem též stěžovatelka.

[4] Dne 22. 8. 2016 stěžovatelka požádala o změnu ustanoveného zástupce pro vážné narušení nezbytné důvěry. Ustanovená zástupkyně dle stěžovatelčina názoru nevyužila všech dostupných zákonných prostředků ve stěžovatelčin prospěch, nečinila dostatečné kroky k účinné ochraně oprávněných práv a zájmů; stěžovatelka pocítila změnu v přístupu ke své osobě a byla nucena obrátit se na poradny a poradce. V té souvislosti vyšla najevo skutečnost personálního propojení MUDr. S. K., předsedy komise na jednání PK MPSV dne 10. 8. 2016 a JUDr. Libuše Šmehlíkové, a to přes kontrolní orgány Revírní bratrské pokladny, zdravotní pojišťovny, což dle stěžovatelčina názoru zakládá střet zájmů, případně podjatost ustanovené zástupkyně. Současně požádala o změnu ustanoveného zástupce na JUDr. Milana Ostřížka.

[5] Ke stěžovatelčině žádosti se ustanovená zástupkyně vyjádřila v přípisu ze dne 29. 8. 2016. Uvedla, že učinila všechny potřebné úkony, stěžovatelce byla plně k dispozici pro telefonní i osobní konzultace. Není si vědoma změny přístupu ke stěžovatelce a vylučuje neochotu ke konání osobních porad v advokátní kanceláři. S klientkou osobně jednala dne 27. 6. 2016, 2. 8. 2016, e-mailem pak dne 15. 6., 21. 6., 22. 6., 23. 6., 22. 7., 25. 7. Dne 10. 8. 2016 se zúčastnila jednání posudkové komise MPSV, stěžovatelku předem informovala o vhodnosti její účasti na jednání. Stěžovatelka svou zástupkyni neinformovala o tom, že na jednání nedorazí; učinila tak až dne 10. 8. 2016 prostřednictvím SMS zprávy. Posudek stěžovatelce neprodleně zaslala a informovala ji, že při jednání u soudu požádá o vypracování srovnávacího posudku. Ustanovená zástupkyně současně vyloučila jakékoli propojení s MUDr. K., které by mohlo mít vliv na vypracování posudku; jedná se pouze o profesionální kontakt. Závěrem zástupkyně vyslovila souhlas se zproštěním zastupování stěžovatelky.

[6] K výzvě soudu ustanovená zástupkyně sdělila, že v Revírní bratrské pokladně, zdravotní pojišťovně, zastává funkci předsedkyně Rozhodčího orgánu; členem tohoto orgánu je též MUDr. K. Tuto osobu zná zástupkyně z pracovní činnosti. Bližší, případně přátelský vztah, který by založil její podjatost, vylučuje a považuje za spekulaci.

[7] V záhlaví popsaným usnesením pak krajský soud návrh stěžovatelky, aby ustanovená zástupkyně byla zproštěna povinnosti zastupovat, zamítl.

[8] V odůvodnění usnesení krajský soud shrnul předcházející řízení. Z obsahu spisu neplyne, že by zástupkyně konala v rozporu s § 16 a násl. zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“). Soud neshledal ani důvody pro zproštění podřaditelné pod § 19 cit. zákona. Uvedl, že v souladu s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 8 As 43/2007 – 156, musí soud při rozhodování o takovéto žádosti vždy pečlivě zkoumat, zda jsou dány zákonné důvody a zda se pod tvrzenými skutečnostmi neskrývají jiné okolnosti.

[9] Skutečnost, že ustanovená advokátka je předsedkyní rozhodčího orgánu Revírní bratrské pokladny, zdravotní pojišťovny a MUDr. K. jejím členem a vztahy mezi nimi jsou

(dle vyjádření ustanovené advokátky) výhradně profesionální, není okolností, která by dle § 19 odst. písm. d) a e) zákon o advokacii vedla k odmítnutí právních služeb a tedy nemožnosti zastupovat stěžovatelku v tomto řízení.

II. Stručné shrnutí námitek v kasační stížnosti

[10] Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá, že mezí ní a JUDr. Šmehlíkovou došlo ke ztrátě nezbytné důvěry, neboť nečinila dostatečné úkony, nevyužila všech dostupných zákonných prostředků a stěžovatelce nepředávala neprodleně informace (vůbec nebo neúplné). Dvě schůzky, které proběhly ze stěžovatelčiny iniciativy, byly bez efektu. Toto vše bylo pro stěžovatelku velkým zklamáním a traumatickou událostí s vlivem na její zdravotní stav. Na první bezplatné konzultaci byla JUDr. Šmehlíková milá, vstřícná a empatická; po jejím ustanovení se ovšem změnil její přístup jak k osobě stěžovatelky, tak k případu. Toto si stěžovatelka nedokázala vysvětlit do chvíle, kdy zjistila možnou podjatost. Od srpna 2016 doposud neproběhla mezi stěžovatelkou a ustanovenou zástupkyní žádná komunikace, a to ani s ohledem na nařízené jednání u krajského soudu na 29. 11. 2016, o kterém se stěžovatelka dozvěděla náhodně.

III. Právní posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejprve se soud zabýval stěžovatelčinou žádostí o ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. (ani zaplacení soudního poplatku) je nutné pouze v těch řízeních o kasační stížnosti, kterou stěžovatel brojí proti konečnému (meritornímu) rozhodnutí ve věci (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Současně soud dospěl k závěru, že k ochraně práv stěžovatelky není advokáta nezbytně třeba, neboť i bez jeho pomoci podala projednatelnou kasační stížnost (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s.). Proto soud stěžovatelčinu žádost o ustanovení zástupce výrokem I. tohoto rozsudku zamítl.

[12] Nejvyšší správní soud pak posoudil důvodnost kasační stížnosti, a to v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; shledal přitom vady, jimiž je povinen se zabývat i bez návrhu (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a to nepřezkoumatelnost napadeného usnesení pro nedostatek důvodů.

[13] Kasační stížnost je důvodná.

[14] Krajský soud při posuzování žádosti stěžovatelky správně vycházel z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 8 As 43/2007 – 156, podle nějž je při rozhodování soudu o žádosti o zrušení ustanovení zástupcem třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou dány zákonné důvody pro vyhovění žádosti. Krajskému soudu lze též přisvědčit v tom, že v dané věci nebyly dány důvody pro zrušení ustanovení zástupkyní obsažené v § 16 a § 19 zákona o advokacii. Stěžovatelka namítala, že ustanovená zástupkyně nevyužila všech dostupných zákonných prostředků ve stěžovatelčin prospěch, nečinila dostatečné kroky k účinné ochraně oprávněných práv a zájmů. Tato svá tvrzení ovšem nijak nedoložila, neuváděla, kdy přesně advokátka nejednala tak, jak by si stěžovatelka přála, či

v její neprospěch, o jakých skutečnostech ji neinformovala apod. Naopak z vyjádření ustanovené zástupkyně plyne, že činila všechny kroky nutné k účinnému zastupování stěžovatelky, se stěžovatelkou komunikovala, jejím jménem komunikovala se soudem, účastnila se jednání posudkové komise MPSV atd.

[15] Stěžovatelkou namítané propojení ustanovené zástupkyně a MUDr. K., člena posudkové komise, nemohlo vést ani k naplnění důvodů pro zrušení ustanovení zástupcem na základě § 19 zákona o advokacii. Krajský soud nicméně v této souvislosti zcela pominul § 20 odst. 2 zákona o advokacii, kterého se ostatně stěžovatelka (byť to nevyjádřila odkazem na konkrétní zákonné ustanovení) dovolávala.

[16] Podle § 20 odst. 2 cit. zákona je advokát oprávněn smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět, popřípadě požádat o zrušení ustanovení nebo požádat Komoru o určení jiného advokáta, dojde-li k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo neposkytuje-li klient potřebnou součinnost. Jedním ze základních předpokladů pro poskytování právních služeb advokátem, je vzájemná, tedy oboustranná důvěra. Proto i uvedené ustanovení narušení nezbytné důvěry uvádí jako jednu z možností pro podání žádosti o zrušení ustanovení zástupcem (srov. rozsudek NSS ze dne 30. 1. 2008, č. j. 8 As 43/2007 – 156). Vzhledem k tomu, že vztah mezi (ustanoveným) zástupcem a jeho klientem je oboustranný, je nutno toto ustanovení aplikovat i v případech, kdy řízení o zrušení ustanovení zástupcem iniciuje zastoupený účastník řízení (zde stěžovatelka). Krajský soud však toto ustanovení pominul a stěžovatelčinu žádost tak v jeho světle vůbec neposuzoval, a to i přesto, že výslovně namítala „vážné narušení nezbytné důvěry“. V tomto ohledu je proto usnesení krajského soudu nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, neboť se nevypořádává s podstatnou částí stěžovatelčiny argumentace (srov. rozsudek NSS ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 – 74, a rozsudek ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 – 52).

[17] Nejvyšší správní soud má za to, že stěžovatelkou namítané propojení ustanovené zástupkyně a MUDr. K., byť dle úvah krajského soudu nenaplnilo důvody pro zrušení ustanovení zástupkyní dle § 19 zákona o advokacii, mohlo mít vliv na vzájemnou důvěru mezi stěžovatelkou a advokátkou. Jak již ale Nejvyšší správní soud uvedl, krajský soud z tohoto hlediska žádost stěžovatelky vůbec neposuzoval.

[18] Nejvyšší správní soud nad rámec nutného odůvodnění doplňuje, že si je vědom skutečnosti, že v řízení o kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí žádosti o zrušení ustanovení zástupkyní je rozhodný skutkový a právní stav v době rozhodování krajského soudu (srov. obdobně rozsudek NSS ze dne 28. 1. 2005, č. j. 7 Azs 348/2004 – 74). Kasační soud nicméně konstatuje, že jak posuzovaná kasační stížnost, tak přípis ustanovené zástupkyně ze dne 23. 11. 2016 (tedy doručený krajskému soudu až po vydání napadeného usnesení) a jeho doplnění na základě výzvy krajského soudu ze dne 29. 11. 2016, ve kterém ustanovená zástupkyně požádala o zproštění zastupování z důvodu narušení důvěry, indikují, že v daném případě k narušení nezbytné důvěry mezi advokátkou a stěžovatelkou skutečně došlo.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude podle § 110 odst. 4 s. ř. s. soud vázán vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu. Krajský soud v novém rozhodnutí rovněž rozhodne o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2017

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu